

процесу оподаткування з пріоритетами розвитку наукомісткого та технологічного авангардного виробництва, яке, крім усього іншого, має стратегічне значення для розвитку експортної бази.

Тюхтенко Н.А.

ЯКІСТЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ПРІОРИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ І РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Пошук шляхів підвищення рівня і якості життя населення турбує сьогодні учених і практиків всього світу, оскільки саме цим визначається соціально-економічний розвиток країни. При цьому в Україні у 1990-1995 роках спостерігалася тенденція до зниження індексу людського розвитку (ІЛР) – основного показника, прийнятого у міжнародній практиці для зіставлення рівня і якості життя населення, з незначним його збільшенням у 1996-2008 роках. Доводиться констатувати, що сьогодні в практиці управління соціально-економічним розвитком регіонів України рівень і якість життя населення ще не стали головною метою.

Поняття «рівень життя населення» використовується у науковій літературі, у правових і нормативно-господарських документах для характеристики ступеня задоволення фізичних, духовних і соціальних потреб людей у суспільстві, тобто якості життя населення, величини його добробуту і благополуччя й служить важливим соціально-економічним критерієм при виборі напрямків та пріоритетів економічної і соціальної політики держави.

Рівень життя населення визначається, з одного боку, складом і величиною потреб у різних життєвих благах (продукти харчування, одяг, житло, транспорт, різні комунальні і побутові послуги, освіта, медичне обслуговування, культурно-просвітні заходи і т.і.), з іншого боку – можливістю їхнього задоволення, виходячи з пропозиції на ринку товарів і послуг і реальних доходів людей, їхньої заробітної плати. У свою чергу і розмір реальної заробітної плати, і рівень життя населення визначаються ступенем ефективності виробництва на основі використання досягнень науково-технічного прогресу, масштабом розвитку і

якістю сфери послуг, освітнім і культурним рівнем населення.

Основними показниками оцінки рівня життя життя населення країни є: мінімальна заробітна плата, прожитковий мінімум, реальна заробітна плата, індекс людського розвитку (ІЛР) та ін. При цьому у світовій практиці основним узагальнюючим показником рівня життя населення є індекс людського розвитку. Серед різних можливостей вибору визначальними вважаються довге і здорове життя, здобуття освіти, доступ до засобів, що забезпечують гідний життєвий рівень. Ці три можливості є провідними для людського розвитку, всі інші підпорядковуються їм, є другорядними відносно них. Отже, рівень доходу виявляється важливою, але не єдиною складовою людського розвитку, і метою останнього є не лише постійне зростання доходів, а також збалансування зростаючих можливостей людини з використанням цих можливостей у різних сферах діяльності.

Для визначення ІЛР за методикою ООН рекомендується враховувати три показника: ВВП на душу населення, середню тривалість життя, рівень освіти населення старше 25 років. Ці показники по країні зіставляються з максимальними у світі аналогічними показниками. Таким чином, ІЛР є простим середньозваженим індексів реального ВВП на душу населення (І1), досягнутого рівня освіти (І2), та середньої тривалості життя (І3):

$$ILR = \frac{I1 + I2 + I3}{3}$$

При розрахунку ІЛР регіонів країни використовуються окремі показники, які оцінюють випадкові імовірнісні явища, а не базові характеристики рівня і якості життя населення. Це, наприклад, кількість дорожньо-транспортних пригод на 100 км доріг, питома вага народжених поза шлюбом, середній дохід від особистого господарства та ін.

Нажаль, в Україні з 1991 по 2009 роки відбулося падіння життєвого рівня населення. Причому більш інтенсивно падав рівень життя найменш забезпечених верств населення. Мав місце не лише тривалий спад виробництва, а й глибина розшарування в суспільстві. Якщо порівнювати окремі країни, то співвідношення доходів багатих і найбідніших верств населення у Китаї становить 7:1, у країнах ЄС – 5-7:1, в Японії – 4,3:1, в Україні – 30:1 [1].

Європейська орієнтація України потребує прискореного розвитку економіки та значного підвищення рівня життя населення. Лише за таких умов можна очікувати досягнення необхідних соціальних стандартів. Йдеться про такі відносні показники, як питома вага оплати праці у ВВП на рівні 55-65%, співвідношення мінімальної заробітної плати до середньої заробітної плати не нижче 55%, а також зростання мінімальної заробітної плати проти прожиткового мінімуму на працездатну особу більш як у тричі, середньої заробітної плати – відповідно у 5-6 разів, середньої пенсії до прожиткового мінімуму на особу, яка втратила працездатність, - приблизно в 4 рази.

Підсумовуючи, треба підкреслити, що сучасна держава може стійко розвиватися тільки за умови, якщо її економічна політика спрямована на поліпшення рівня і якості життя громадян, що розширює їхні можливості для формування як власного майбутнього, так і перспектив для країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Проніна І.І. Аналіз рівня життя населення України // Регіональні аспекти розвитку і розміщення продуктивних сил України: 36. Наук. Пр. – Тернопіль: Економічна думка. – 2003. – Вип.2.
3. Узунов Ф.В. Методика оцінки рівня та якості життя населення // 36. Наук. Робіт «Управління розвитком». – ХДЕУ, 2004. - №1.

Демченко О.Г.

ОСОБЛИВОСТІ АНТИМОНОПОЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА УКРАЇНІ В УМОВАХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Проблема нестабільності валютно-фінансової системи України має досить специфічні характеристики. З одного боку, кризові явища пов'язані з моделлю економічного розвитку держави та можливостями здійснення відчужених економічних реформ, з іншого — нестабільність у валютній сфері характеризується проблемами внутрішньої та зовнішньої боргової залежності країни. Основні тенденції розвитку останнього десятиліття, навіть із невдачами у

11
перебігу економічних реформ, у цілому підтвердили обраний теоретичний підхід до ринкових перетворень: східноєвропейські та прибалтійські країни, де було реалізовано найважливіші пункти стандартної програми міжнародних фінансових організацій, змогли порівняно швидко подолати трансформаційну кризу. Водночас менш сумлінні й послідовні у здійсненні запропонованої програми країни СНД, зокрема Росія та Україна, ще й досі продовжують боротися за оздоровлення економіки [1].

Сучасний розвиток валютно-фінансової системи нашої країни характеризується дією так званих позаекономічних чинників, які відчутно впливають на її розвиток. Це, на нашу думку, чинники «стадної поведінки», психологічного ризику, епідемічного поширення кризових явищ та суто політичних зрушень, що впливають на поточний або майбутній стан економіки. Проте вітчизняні вчені не виокремлювали зазначені фактори як такі, що здатні спровокувати складний механізм розгортання тенденцій нестабільності. Не було зроблено спроби розглянути структурні чи політичні фактори як важливий складник економічних зрушень, а наслідком їх може стати кризова ситуація. Натомість перевагу надавали дослідженню саме базових макроекономічних показників, не зважаючи на те, що більшість криз, які відбулись в останній декаді минулого тисячоліття, розгортались аж ніяк не на фоні економічного спаду чи рецесії світової економіки. Навпаки, їм передував період економічного поживлення, який був наслідком вдало імплементованих стабілізаційних програм чи/та високого економічного зростання.

Вивчення позицій вітчизняних учених про суть фінансової нестабільності дає підстави припустити, що у сучасному науково-термінологічному обігу найбільш усталеним є розуміння фінансової кризи як порушення рівноваги у функціонуванні системи фінансових відносин, яке проявляється в нестабільності фінансів інститутів та кредитно-фінансових установ і виражається в різкому падінні ВВП, що дестабілізує процес формування та розподілу централізованих фондів держави. Фінансова криза складається з бюджетної кризи, кризи грошового обігу, банківської, біржової та валютної криз.

Проте варто відзначити відсутність чіткого розуміння того, що ж саме